

BS/128/2010

**OPINIE O WYDARZENIACH
PRZED PAŁACEM PREZYDENCKIM,
TZW. OBROŃCACH KRZYŻA
I ICH PRZECIWNIKACH**

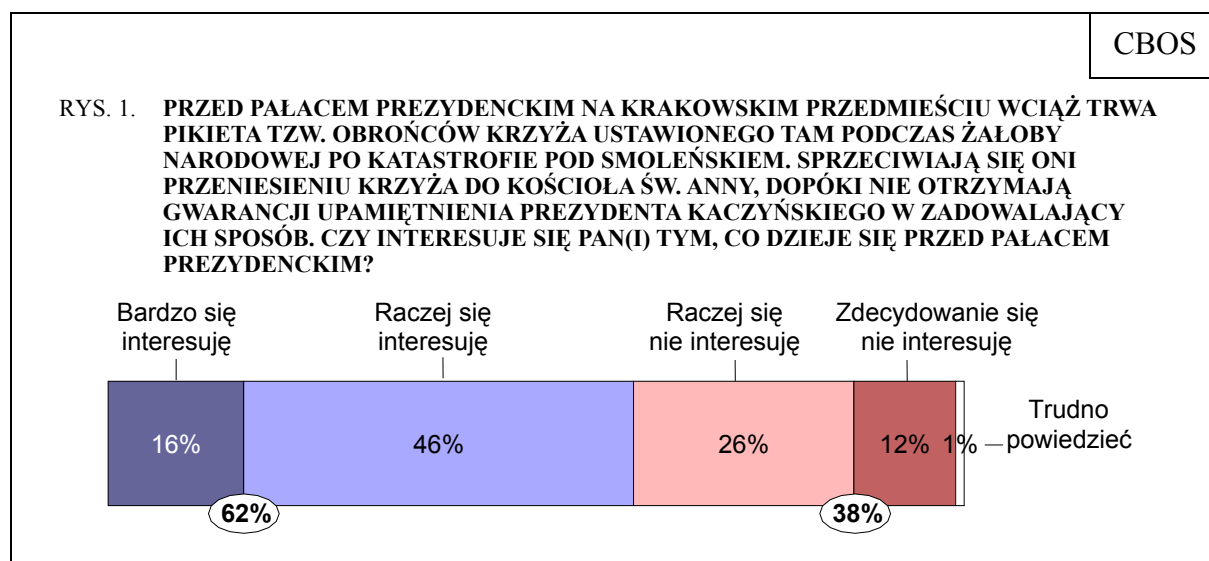
Znak jakości przyznany CBOS przez Organizację Firm Badania Opinii i Rynku
4 lutego 2010 roku

Fundacja Centrum Badania Opinii Społecznej
ul. Żurawia 4a, 00-503 Warszawa
e-mail: sekretariat@cbos.pl; info@cbos.pl
<http://www.cbos.pl>
(48 22) 629 35 69

Mimo że niedawno krzyż sprzed Pałacu Prezydenckiego został przeniesiony do prezydenckiej kaplicy, sytuacja w tym rejonie Krakowskiego Przedmieścia wciąż jest napięta. obrońcy krzyża zapowiedzieli, że nadal będą w tym miejscu modlić się i protestować. Akcjom pikietujących towarzyszą kontrmanifestacje osób, które są przeciwne ich protestowi, jego formie lub przesłaniu. Jeszcze przed przeniesieniem krzyża do kaplicy w Pałacu Prezydenckim zapytaliśmy Polaków, co myślą na ten temat¹.

OSŁABIENIE AUTORYTETU PAŃSTWA

Większość ankietowanych (62%) deklaruje, że interesuje się tym, co się dzieje przed Pałacem Prezydenckim, choć jest to zainteresowanie raczej umiarkowane (46%) niż silne (16%).

¹ Badanie „Aktualne problemy i wydarzenia” (244) przeprowadzono w dniach 2 – 8 września 2010 roku na liczącej 1041 osób reprezentatywnej próbie losowej dorosłych mieszkańców Polski.

Zapytaliśmy Polaków, jak odnoszą się do wydarzeń sprzed Pałacu Prezydenckiego. Ankietowani określali swój stosunek do stron konfliktu za pomocą 11-punktowej skali, na której punkty skrajne oznaczały: 1 – jestem przeciwnikiem/przeciwniczką, a 11 – jestem zwolennikiem/zwolenniczką, wybór zaś punktu środkowego (6) oznaczał neutralną postawę wobec danej kwestii.

Prawie trzy czwarte Polaków (72%) zalicza się do przeciwników tzw. obrońców krzyża, przy czym ponad połowa zadeklarowała to w sposób najbardziej zdecydowany (wybrała punkt 1). Za zwolenników obrońców krzyża uważa się 16% ankietowanych, a co czternasty (7%) nie ma w tej kwestii jednoznacznej opinii.

Polacy z niechęcią przyjmują także kontrmanifestacje organizowane przez osoby niezgadające się na pozostawienie krzyża w tym miejscu. Dwie trzecie ankietowanych (66%) dystansuje się wobec tego rodzaju manifestacji i happeningów (popiera je 18% badanych).

Tabela 1

Czy Pan(i) osobiście jest zwolennikiem/zwolenniczką czy przeciwnikiem/przeciwniczką: tzw. obrońców krzyża i ich działań		
Przeciwnikiem/przeciwniczką (punkt 1)	52%	72%
Umiarkowanym(a) przeciwnikiem/przeciwniczką (punkty 2-5)	20%	
Ani zwolennikiem/zwolenniczką, ani przeciwnikiem/przeciwniczką (punkt 6)		7%
Umiarkowanym(a) zwolennikiem/zwolenniczką (punkty 7-10)	8%	16%
Zwolennikiem/zwolenniczką (punkt 11)	8%	
Trudno powiedzieć		5%
osób uczestniczących w manifestacjach i happeningach w proteście przeciwko działaniom tzw. obrońców krzyża		
Przeciwnikiem/przeciwniczką (punkt 1)	42%	66%
Umiarkowanym(a) przeciwnikiem/przeciwniczką (punkty 2-5)	14%	
Ani zwolennikiem/zwolenniczką, ani przeciwnikiem/przeciwniczką (punkt 6)		8%
Umiarkowanym(a) zwolennikiem/zwolenniczką (punkty 7-10)	10%	18%
Zwolennikiem/zwolenniczką (punkt 11)	8%	
Trudno powiedzieć		8%

Wnioski, jakie na temat struktury społecznej protestujących można wysnuć obserwując telewizyjne relacje z Krakowskiego Przedmieścia, potwierdzają także dane sondażowe na poziomie ogólnopolskim. Poparcie dla tzw. obrońców krzyża deklarują przede wszystkim osoby starsze (powyżej 45 roku życia) i gorzej wykształcone (z wykształceniem podstawowym), częściej mieszkańcy wsi. Sympatii do protestujących sprzyjają także negatywne oceny poziomu życia – nieco wyraźniej niż wysokość deklarowanych dochodów *per capita*. O popieraniu obrońców krzyża w największym stopniu, co zrozumiałe, decyduje częstość praktyk religijnych. Jednak nawet wśród osób praktykujących kilka razy w tygodniu więcej jest przeciwników (43%) niż zwolenników działań obrońców krzyża (37%), choć oczywiście w tej grupie jest ich relatywnie najwięcej. W grupach społeczno-zawodowych stosunkowo najwięcej obrońców krzyża znajdujemy wśród rolników (25%), robotników niewykwalifikowanych, emerytów, rencistów oraz gospodyń domowych (po 21%).

Z kolei przeciwnicy obrońców krzyża to przede wszystkim ludzie młodzi i w średnim wieku (25-44 lata), osoby z wykształceniem średnim i wyższym, mieszkańcy miast powyżej 100 tys. ludności. Niechęci do obrońców krzyża sprzyja dobra sytuacja materialna i obojętny stosunek do religii – nieuczestniczenie lub tylko sporadyczne uczestnictwo w praktykach religijnych.

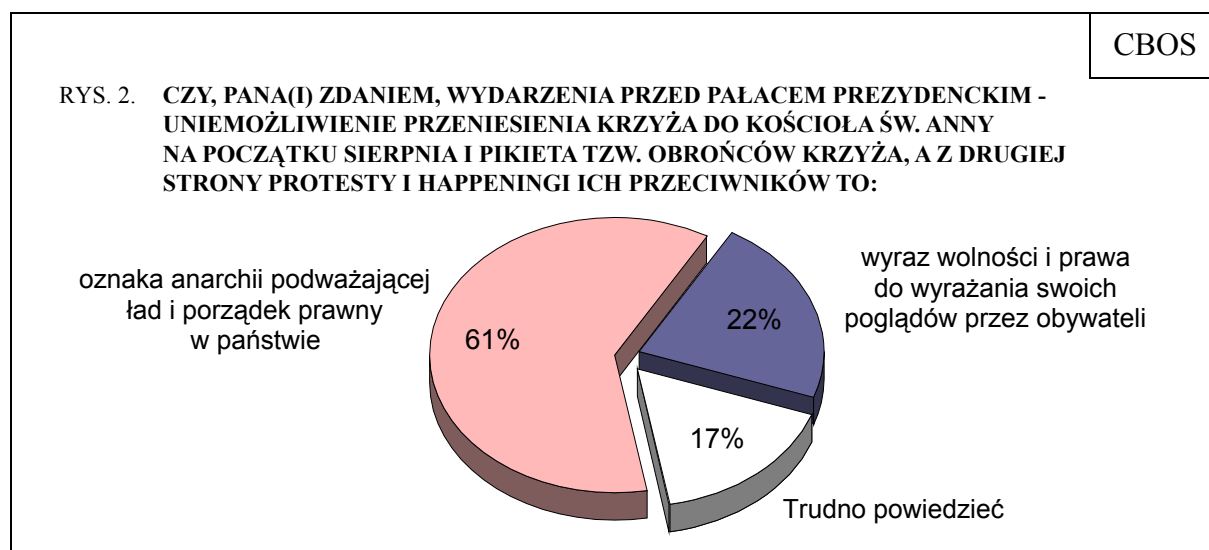
Na stosunek do obrońców krzyża wpływają także poglądy polityczne, choć o nim nie przesądzają. Generalnie zwolennicy zarówno lewicy, jak i prawicy w większości krytycznie oceniają działania obrońców krzyża (odpowiednio: 84% i 64%), jednak osoby o prawicowych poglądach politycznych częściej patrzą na nich przychylnym okiem – więcej niż co czwarty prawicowiec deklaruje się jako zwolennik obrońców krzyża (26%).

O tym, że działania tzw. obrońców krzyża mają charakter przede wszystkim polityczny, w mniejszym stopniu zaś religijny bądź inny, może świadczyć fakt, że czynnikiem wpływającym na poparcie dla obrońców krzyża jest przede wszystkim sympatyzowanie z PiS (40%). Jednak nawet wśród wyborców PiS obrońcy krzyża nie znajdują jednoznacznego poparcia, ich opinie są bowiem podzielone (nawet nieco większy odsetek zdeklarowanych wyborców PiS uważa się za przeciwników niż za zwolenników obrońców krzyża). Elektoraty pozostałych ugrupowań, a także osoby niemające sprecyzowanych sympatii partyjnych oraz wyborcy odrzucający udział w wyborach w większości określają się jako przeciwnicy obrońców krzyża.

Tabela 2

Zdeklarowane elektoraty partyjne	Czy Pan(i) osobiście jest zwolennikiem/zwolenniczką czy przeciwnikiem/przeciwniczką tzw. obrońców krzyża i ich działań?			
	Przeciwnikiem/przeciwniczką	Odpowiedź ambiwalentna	Zwolennikiem/zwolenniczką	Trudno powiedzieć
	w procentach			
PO	89	4	6	2
SLD	89	5	6	0
PiS	44	10	40	6
Niezdecydowani	66	14	19	2
Nie głosujący	66	5	13	17

Większość Polaków (61%) jest zdania, że wydarzenia przed Pałacem Prezydenckim są oznaką anarchii osłabiającej państwo, pokazują bowiem, że bez większych konsekwencji można kwestionować panujący w nim porządek prawny. Nieco ponad jedna piąta (22%) sądzi, że należy je interpretować przede wszystkim jako wyraz wolności i prawa do wyrażania własnych uczuć i poglądów przez obywateli.

W opinii co najmniej trzech czwartych wyborców SLD i PO protest przed Pałacem Prezydenckim i towarzyszące mu wydarzenia są w większym stopniu oznaką anarchii podważającej ład i porządek prawny niż wyrazem wolności słowa i prawa do manifestowania swych przekonań. Ocenę tę podziela także większość osób nieuczestniczących w życiu politycznym, jest ona najczęstsza również wśród wyborców o niesprecyzowanych sympatiach partyjnych. Najbardziej podzielone opinie w tej sprawie mają zwolennicy PiS, nawet jednak

wśród nich nieznacznie przeważa pogląd, że w sumie wydarzenia sprzed Pałacu Prezydenckiego mają wydźwięk negatywny.

Tabela 3

Zdeklarowane elektoraty partyjne	Czy, Pana(i) zdaniem, wydarzenia przed Pałacem Prezydenckim – uniemożliwienie przeniesienia krzyża do kościoła św. Anny na początku sierpnia i pikietą tzw. obrońców krzyża, a z drugiej strony protesty i happeningi ich przeciwników to:		
	wyraz wolności i prawa do wyrażania swoich poglądów przez obywateli	oznaka anarchii podważającej ład i porządek prawny w państwie	Trudno powiedzieć
	w procentach		
PO	17	75	8
PiS	39	42	19
SLD	12	84	4
Niezdecydowani	20	41	39
Niegłosujący	21	57	22

Pogląd o kwestionowaniu porządku prawnego i anarchizowaniu przestrzeni publicznej przez obrońców krzyża zdecydowanie podzielają ich przeciwnicy (70%), najczęściej myślą tak również osoby niemające jednoznacznego stosunku do tzw. obrońców krzyża (49%). Jedynie zwolennicy obrońców krzyża równie często sądzą, że wydarzenia sprzed Pałacu Prezydenckiego to wyraz wolności i prawa do wyrażania własnych poglądów przez obywateli (40%), co są zdania, że jest to oznaka anarchii i osłabienia autorytetu państwa (39%).

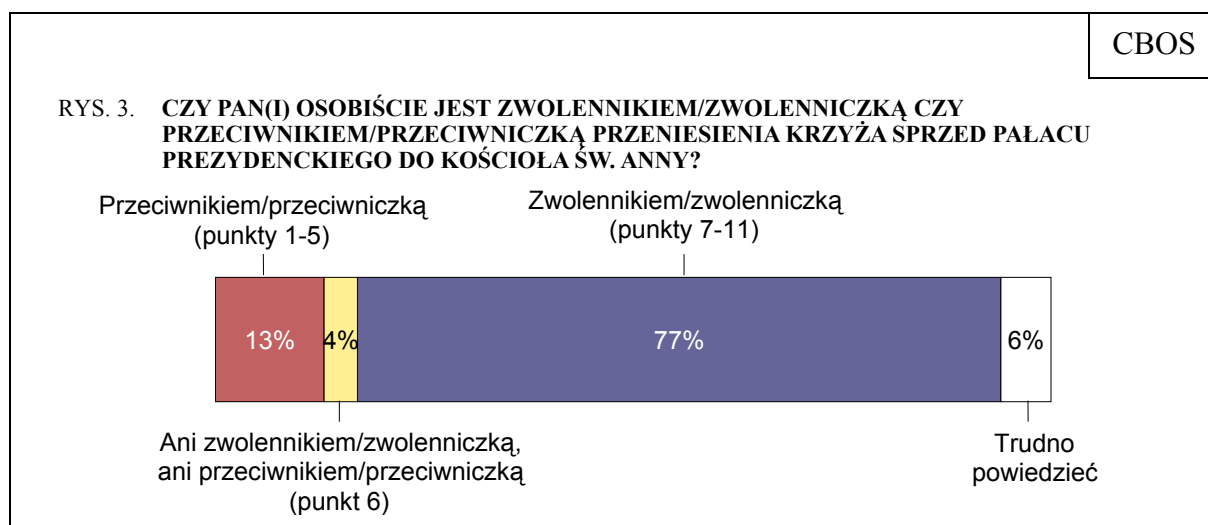
Tabela 4

Stosunek do protestujących przed Pałacem Prezydenckim	Czy, Pana(i) zdaniem, wydarzenia przed Pałacem Prezydenckim – uniemożliwienie przeniesienia krzyża do kościoła św. Anny na początku sierpnia i pikietą tzw. obrońców krzyża, a z drugiej strony protesty i happeningi ich przeciwników to:		
	wyraz wolności i prawa do wyrażania swoich poglądów przez obywateli	oznaka anarchii podważającej ład i porządek prawny w państwie	Trudno powiedzieć
	w procentach		
Przeciwnicy tzw. obrońców krzyża	19	70	11
Osoby niemające jednoznacznego stosunku do tzw. obrońców krzyża	30	49	22
Zwolennicy tzw. obrońców krzyża	40	39	22
Trudno powiedzieć	11	15	74

Oczywiście przy tak postawionym pytaniu oceniana jest całość wydarzeń, a więc każdy z odpowiadających mówiąc o anarchii mógł mieć co innego na myśli. Dla sympatyków

obrońców krzyża oznaką anarchii były zapewne kontrmanifestacje osób wyrażających w różny sposób swoją dezaprobatę ich działań, z kolei dla przeciwników obrońców krzyża przejawem anarchii mogły być działania tychże obrońców uniemożliwiające realizację przyjętego przez umawiające się strony postanowienia o przeniesieniu krzyża do kościoła św. Anny. Dopytaliśmy zatem Polaków o ocenę tych kwestii.

Ponad trzy czwarte ankietowanych (77%) opowiada się za tym, by zrealizowana została umowa między kurią warszawską, urzędem prezydenta i harcerzami, którzy ustawili ten krzyż, w sprawie przeniesienia go do kościoła św. Anny. Tylko 13% badanych określa się jako przeciwnicy przeniesienia krzyża sprzed Pałacu Prezydenckiego do kościoła św. Anny.

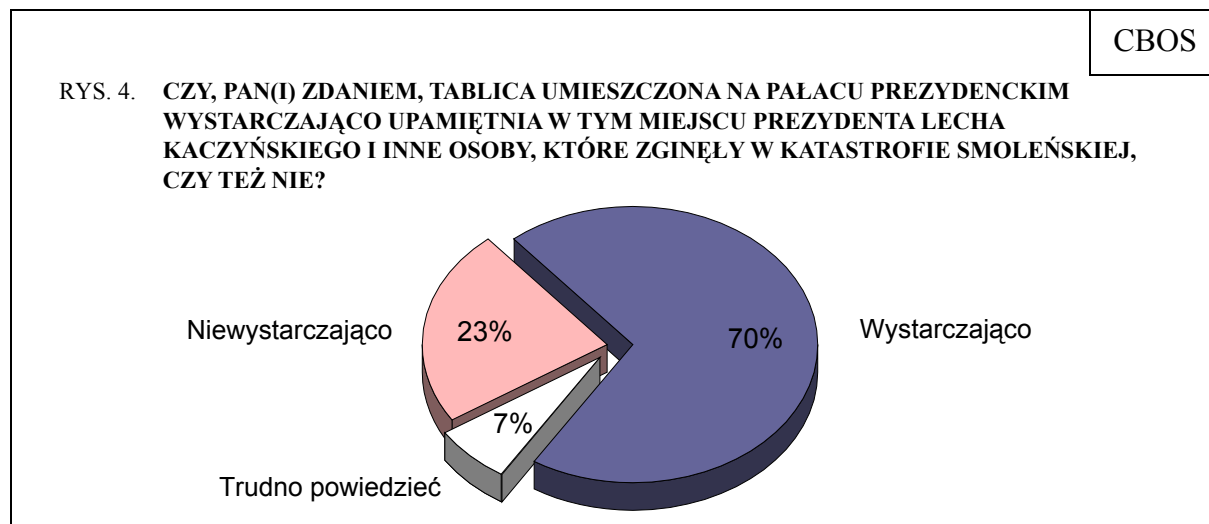

Nawet wśród osób popierających obrońców krzyża ponad połowa (54%) opowiada się za tym, by krzyż ten znalazł swoje miejsce w kościele św. Anny, przeciwnikami takiego rozwiązania jest 32% respondentów z tej grupy. Również wśród wyborców PO, SLD i PiS, a także wśród osób niezdecydowanych i niegłosujących wyraźna większość opowiada się za przeniesieniem krzyża do kościoła św. Anny.

Tabela 5

Zdeklarowane elektoraty partyjne	Czy Pan(i) osobiście jest zwolennikiem/zwolenniczką czy przeciwnikiem/przeciwniczką przeniesienia krzyża sprzed Pałacu Prezydenckiego do kościoła Św. Anny?			
	Przeciwnikiem/przeciwniczką	Odpowiedź ambiwalentna	Zwolennikiem/zwolenniczką	Trudno powiedzieć
	w procentach			
PO	7	1	92	1
SLD	10	1	87	1
PiS	23	8	65	5
Niezdecydowani	8	5	81	6
Niegłosujący	14	3	70	13

Polacy w zdecydowanej większości (70%) są zdania, że tablica umieszczona na Pałacu Prezydenckim wystarczająco upamiętnia w tym miejscu prezydenta Lecha Kaczyńskiego i inne osoby, które zginęły w katastrofie smoleńskiej. Przeciwną opinię na ten temat wyraża niespełna jedna czwarta ankietowanych (23%).

Kwestia oceny treści zawartych na tablicy umieszczonej na Pałacu Prezydenckim i formy upamiętnienia w tym właśnie miejscu prezydenta Lecha Kaczyńskiego oraz innych osób, które zginęły pod Smoleńskiem, wyraźnie dzieli tzw. obrońców krzyża i sympatyków PiS od pozostałych ankietowanych.

Ponad połowa zwolenników obrońców krzyża jest zdania, że tablica umieszczona na Pałacu Prezydenckim niewystarczająco upamiętnia prezydenta Lecha Kaczyńskiego i inne osoby, natomiast wszystkich pozostałych w mniejszym lub większym stopniu ta tablica satysfakcjonuje.

Tabela 6

Stosunek do protestujących przed Pałacem Prezydenckim	Czy, Pana(i) zdaniem, tablica umieszczona na Pałacu Prezydenckim wystarczająco upamiętnia w tym miejscu prezydenta Lecha Kaczyńskiego i inne osoby, które zginęły w katastrofie smoleńskiej, czy też nie?		
	Wystarczająco	Niewystarczająco	Trudno powiedzieć
	w procentach		
Przeciwnicy tzw. obrońców krzyża	80	15	5
Osoby niemające jednoznacznego stosunku do tzw. obrońców krzyża	60	37	3
Zwolennicy tzw. obrońców krzyża	36	56	8
Trudno powiedzieć	46	12	42

Również ponad połowa wyborców PiS uważa, że tablica umieszczona na Pałacu Prezydenckim nie upamiętnia w tym miejscu w sposób zadowalający prezydenta Lecha Kaczyńskiego i innych osób, które zginęły w katastrofie pod Smoleńskiem. Wszyscy pozostali mają przeciwne zdanie na ten temat.

Tabela 7

Zdeklarowane elektoraty partyjne	Czy, Pana(i) zdaniem, tablica umieszczona na Pałacu Prezydenckim wystarczająco upamiętnia w tym miejscu prezydenta Lecha Kaczyńskiego i inne osoby, które zginęły w katastrofie smoleńskiej, czy też nie?		
	Wystarczająco	Niewystarczająco	Trudno powiedzieć
w procentach			
PO	84	12	4
PiS	38	55	7
SLD	84	16	0
Inne	72	24	4
Niezdecydowani	72	14	14
Nie głosujący	69	21	10

TROSKA O PAMIĘĆ, ZBIOROWE SZALEŃSTWO CZY GRA POLITYCZNA?

Konflikt, który ujawnił się przed Pałacem Prezydenckim na Krakowskim Przedmieściu, ma wiele wymiarów i może być oceniany na różnych płaszczyznach. Mimo iż wydawało się, że konflikt ten dotyczy tylko przeniesienia krzyża, w rzeczywistości okazał się starciem różnego rodzaju wrażliwości, norm obyczajowych, kulturowych i religijnych, różnych wyobrażeń o Polsce i o tym, jakim krajem być powinna. Okazał się także sporem o obecność Kościoła czy – szerzej – wiary w życiu publicznym. Zarazem nie przestał być tym, czym był od początku – polityczną walką o język publicznego dyskursu – o wprowadzenie do powszechnego obiegu założeń normatywnych i języka, za pomocą których można by „przygwoździć” i zdezakwować przeciwnika. Zapytaliśmy Polaków o oceny niektórych wymiarów tego konfliktu.

Tabela 8

Można spotkać różne opinie na temat konfliktu o krzyż przed Pałacem Prezydenckim i jego źródeł. Proszę powiedzieć, z którym wyjaśnieniami Pan(i) się zgadza, a z którymi nie zgadza.		
W Polsce duża grupa ludzi czuje się niereprezentowana i lekceważona, władza za mało rozmawia z ludźmi na ważne tematy		
Zdecydowanie tak	25%	69%
Raczej tak	44%	
Raczej nie	13%	16%
Zdecydowanie nie	3%	
Trudno powiedzieć		15%
Obróńcy krzyża nie słuchają księży i bardziej upodobnili się do sekty, niż są katolikami		
Zdecydowanie tak	37%	67%
Raczej tak	30%	
Raczej nie	12%	17%
Zdecydowanie nie	5%	
Trudno powiedzieć		16%
Walka o krzyż jest tylko pretekstem do walki politycznej z PO inspirowanej przez PiS		
Zdecydowanie tak	35%	62%
Raczej tak	27%	
Raczej nie	15%	21%
Zdecydowanie nie	6%	
Trudno powiedzieć		17%
Awantura o krzyż tak naprawdę służy przeciwnikom Kościoła i kwestionuje rolę Kościoła w życiu publicznym		
Zdecydowanie tak	26%	57%
Raczej tak	31%	
Raczej nie	18%	21%
Zdecydowanie nie	3%	
Trudno powiedzieć		22%
Obróńcy krzyża nie mogą się pogodzić z wynikiem wyborów prezydenckich i tak naprawdę chcą zaszkodzić nowo wybranemu prezydentowi Bronisławowi Komorowskiemu		
Zdecydowanie tak	28%	56%
Raczej tak	28%	
Raczej nie	20%	26%
Zdecydowanie nie	6%	
Trudno powiedzieć		18%
Awantura o krzyż jest na rękę rządowi, bo odwraca uwagę od ważniejszych problemów, jak sytuacja finansów publicznych i konieczność podwyżki podatków		
Zdecydowanie tak	21%	52%
Raczej tak	31%	
Raczej nie	23%	32%
Zdecydowanie nie	9%	
Trudno powiedzieć		16%
Obróńcy krzyża są inspirowani przez Radio Maryja		
Zdecydowanie tak	26%	51%
Raczej tak	25%	
Raczej nie	12%	17%
Zdecydowanie nie	5%	
Trudno powiedzieć		32%
Obróńcy krzyża protestują, bo boją się zatarcia pamięci o prezydencie Lechu Kaczyńskim		
Zdecydowanie tak	16%	46%
Raczej tak	30%	
Raczej nie	27%	40%
Zdecydowanie nie	13%	
Trudno powiedzieć		15%

Ponad połowa ankietowanych jest zdania, że permanentny konflikt ideowy na Krakowskim Przedmieściu osłabia pozycję Kościoła w społeczeństwie i – zapewne wbrew intencjom protestujących – bardziej służy jego przeciwnikom niż jest świadectwem wiary (57%). Przeciwnie zdanie na ten temat ma 21% badanych. Jednocześnie połowa respondentów (51%) uważa, że tzw. obrońcy krzyża czerpią konfrontacyjne nastawienie i determinację do działania z Radia Maryja (51%); takim związkom zaprzecza 17% badanych. Z oceną wymiaru religijnego łączą się także opinie na temat stopnia zgodności słów i czynów tzw. obrońców krzyża z doktryną katolicką – zdecydowana większość ankietowanych (67%) jest zdania, że protestujący nie uznając ustaleń władz Kościoła i obrażając księży, którzy 3 sierpnia wraz z harcerzami przyszli po krzyż, przekroczyli granice tolerancji i tak naprawdę upodobnili się do sekty polityczno-religijnej. Opinii tej nie podziela 17% badanych.

W płaszczyźnie politycznej większość respondentów zgadza się z poglądem, że konflikt o krzyż przed Pałacem Prezydenckim to w istocie tylko pretekst do walki PiS z PO (62%), przeciwną opinię wyraża 21% badanych. Z polityczną interpretacją tego sporu najczęściej nie zgadzają się tylko zwolennicy obrońców krzyża, pozostali (z wyjątkiem osób niemających sprecyzowanego poglądu w tej sprawie) częściej aprobuje to stwierdzenie, niż go nie akceptują.

Tabela 9

Stosunek do protestujących przed Pałacem Prezydenckim	Walka o krzyż jest tylko pretekstem do walki politycznej z PO inspirowanej przez PiS		
	Tak	Nie	Trudno powiedzieć
	w procentach		
Przeciwnicy tzw. obrońców krzyża	72	16	12
Osoby niemające jednoznacznego stosunku do tzw. obrońców krzyża	49	27	24
Zwolennicy tzw. obrońców krzyża	37	45	18
Trudno powiedzieć	17	15	68

W elektoratach partyjnych ponad połowa zadeklarowanych wyborców PiS nie podziela tego rodzaju oskarżeń wobec popieranej przez nich partii. Natomiast pozostali (co warto podkreślić – częściej nawet wyborcy SLD niż PO) w większości zgadzają się ze stwierdzeniem, że konflikt o krzyż jest dla PiS tylko instrumentem do walki politycznej ze swoim głównym konkurentem.

Tabela 10

Zdeklarowane elektoraty partyjne	Walka o krzyż jest tylko pretekstem do walki politycznej z PO inspirowanej przez PiS		
	Tak	Nie	Trudno powiedzieć
	w procentach		
PO	81	13	6
PiS	34	56	11
SLD	88	6	6
Niezdecydowani	56	29	15
Niegłosujący	46	21	33

Ankietowani dostrzegają też w podtekście tego konfliktu brak akceptacji reguł demokracji ze strony zwolenników Jarosława Kaczyńskiego, nieumiejących się pogodzić z przegraną – zdaniem ponad połowy (56%) podgrzewanie tego protestu tak naprawdę wynika z chęci zaszkodzenia prezydentowi Bronisławowi Komorowskiemu. Przeciwną opinię na ten temat ma 26% respondentów.

Jednocześnie ponad dwie trzecie Polaków (69%) jest zdania, że obecne władze nie umieją (albo nie chcą) prowadzić dialogu społecznego i rozmawiać ze społeczeństwem na najważniejsze tematy, dlatego duża grupa ludzi w Polsce czuje się lekceważona. Przeciwnego zdania jest 16% ankietowanych. Ponad połowa respondentów (52%) uważa, że konflikt ten ciągle trwa i nie jest rozwiązywany, ponieważ jest na rękę władzom i odwraca uwagę od ważniejszych problemów, np. budżetowych. Z opinią tą nie zgadza się 32% badanych.

Spośród wszystkich stwierdzeń, które przedstawiliśmy ankietowanym do oceny, najwięcej wątpliwości wzbudziła kwestia, czy obrońcom krzyża rzeczywiście chodzi przede wszystkim o upamiętnienie prezydenta Lecha Kaczyńskiego. Niespełna połowa ankietowanych (46%) uważa, że obrońcy krzyża protestują, ponieważ boją się, że pamięć o prezydencie Lechu Kaczyńskim ulegnie zatarciu. Niewiele mniejsza grupa (40%) powątpiewa w to, że rzeczywiście głównym motywem ich działania była obawa o zatarcie się pamięci o Lechu Kaczyńskim.

Interpretacja wydarzeń przed Pałacem Prezydenckim wyraźnie zależy od sympatii partyjnych. **Zwolennicy PO** jednoznacznie oceniają, że źródła protestu mają charakter polityczny, nie wynikają zaś z potrzeby upamiętnienia prezydenta Lecha Kaczyńskiego. Są zatem zdania (podobnie zresztą jak zwolennicy wszystkich innych partii, z wyjątkiem PiS), że spór o krzyż jest tylko pretekstem do walki politycznej z PO inspirowanej przez PiS (81%). Uważają, że obrońcy krzyża nie mogą się pogodzić z wynikiem wyborów

prezydenckich i tak naprawdę chcą zaszkodzić nowo wybranemu prezydentowi Bronisławowi Komorowskiemu (79%). Ich zdaniem protestują nie dlatego, że obawiają się, iż pamięć o prezydencie Lechu Kaczyńskim ulegnie zatarciu (51%). Zupełnie inaczej interpretują te wydarzenia **sympatycy PiS**. Oni z kolei są zdania, że walka o krzyż rozpoczęła się z obawy, żeby nie zatarła się pamięć o prezydencie Lechu Kaczyńskim (63%). Nie zgadzają się z opinią podzielaną przez wszystkich innych, że walka o krzyż jest pretekstem do walki politycznej z PO inspirowanej przez ich partię (56%). Ponad połowa (54%) zaprzecza temu, by obrońcy krzyża nie potrafili się pogodzić z wynikiem wyborów prezydenckich i tak naprawdę działali na szkodę nowo wybranego prezydenta Bronisława Komorowskiego. Jednocześnie większość zwolenników PiS (75%) jest zdania, że awantura o krzyż jest na rękę rządowi, bo odwraca uwagę od ważniejszych problemów, takich jak sytuacja finansów publicznych (odwrotnie niż zwolennicy PO, którzy częściej podzielają opinię przeciwną – 56%).

Nieco inaczej wygląda interpretacja religijnego wymiaru konfliktu o krzyż. Co prawda obie strony sądzą, że konflikt przed Pałacem Prezydenckim bardziej służy przeciwnikom Kościoła niż umacnianiu wiary, jednak pogląd ten nieco częściej podzielają sympatycy PO niż PiS (69% wobec 50%). Zdeklarowani wyborcy PiS częściej też nie dostrzegają inspiracji do protestu ze strony Radia Maryja (45%), inaczej niż zwolennicy PO, którzy dość jednoznacznie wskazują na ten kierunek wpływu (72%). Wyborcy PiS odmiennie niż wszyscy pozostali nie dostrzegają także w tzw. obrońcach krzyża cech sekty polityczno-religijnej (47% wobec 37% będących przeciwnego zdania). Natomiast wśród sympatyków SLD aż 90% uważa, że obrońcy krzyża ewoluują w coś w rodzaju sekty. Opinię tę podziela 84% zwolenników PO.

Rządzący nie umieją rozmawiać z rządzonymi i przekonywać ich do swoich racji, dlatego wiele grup społecznych czuje się w Polsce lekceważonych – to najczęściej popierane stwierdzenie spośród wszystkich dotyczących oceny protestu przed Pałacem Prezydenckim. Jakkolwiek skłonność do krytycyzmu wobec rządzących jest zwykle naturalną postawą obywateli, zwłaszcza tych, którym w życiu nie wiedzie się najlepiej, to powszechność tej opinii powinna dawać do myślenia.

Jednak generalnie to tzw. obrońcy krzyża, a nie obecna władza zbierają w tym sporze krytyczne opinie zdecydowanej większości Polaków. Większość ankietowanych sądzi, że spór o krzyż na Krakowskim Przedmieściu to tak naprawdę ukryty konflikt polityczny i tylko pretekst do walki PiS-u z PO, a także okazja dla przeciwników nowego prezydenta Bronisława Komorowskiego do osłabienia jego autorytetu. Ponad dwie trzecie Polaków uważa, że tzw. obrońcy krzyża upodobnili się w swych działaniach do sekty religijno-politycznej. Zdaniem ponad połowy ankietowanych spór o krzyż na Krakowskim Przedmieściu bardziej służy przeciwnikom Kościoła, niż jest świadectwem wiary. W sumie wielu Polaków ma wątpliwości, czy protestującym rzeczywiście chodzi o upamiętnienie prezydenta Lecha Kaczyńskiego, a sam protest wynika z obawy, że pamięć o nim ulegnie zatarciu.

W opinii ogółu Polaków protest tzw. obrońców krzyża przed Pałacem Prezydenckim na Krakowskim Przedmieściu jest działaniem niewielkiej grupy obywateli motywowanym bardziej polityką niż chęcią obrony symbolu religijnego, jakim jest krzyż. Zwolennicy obrońców krzyża to niemal wyłącznie zadeklarowani wyborcy PiS (choć tylko mniejszość z nich). Zdaniem większości Polaków protestujący anarchizują państwo i w większym stopniu chcą się „siłować” z władzą i utrzymywać to ognisko konfliktu, niż doprowadzić do jakiegoś rozwiązania – nie zgadzają się na żadne kompromisy i żądają zrealizowania wyłącznie swoich postulatów. Przewlekłość i tolerowanie tego konfliktu rodzi pytanie, czy rządzącym ten widowiskowy spór nie jest w jakiś sposób na rękę, skupia on bowiem uwagę publiczności odwracając ją od innych trudnych i niewygodnych problemów. Z drugiej strony protest obrońców krzyża uruchomił mechanizm konsolidacji lewicy – osoby o lewicowych poglądach, pragnące świeckiego państwa, spotkały się i odważyły się głośno wyrażać swój sprzeciw.

Polacy chcieliby zakończenia tego konfliktu – większość jest zdania, że tablica umieszczona na Pałacu Prezydenckim wystarczająco upamiętnia w tym miejscu prezydenta Lecha Kaczyńskiego i inne osoby, które zginęły w katastrofie smoleńskiej. Równie powszechnie opowiadają się za tym, by krzyż został przeniesiony do kościoła św. Anny.

Opracował
Krzysztof PANKOWSKI

Tabela 1

		Czy Pan(i) osobiście jest zwolennikiem/zwolenniczką czy przeciwnikiem/przeciwniczką tzw. obrońców krzyża i ich działań?				Liczba osób
		Przeciwnikiem/ przeciwniczką	Ani zwolennikiem/ zwolenniczką, ani przeciwnikiem/ przeciwniczką	Zwolennikiem/ zwolenniczką	Trudno powiedzieć	
		%	%	%	%	
Ogółem		72	7	16	5	1033
Płeć	Mężczyźni	74	7	15	5	490
	Kobiety	70	7	17	6	543
Wiek	18-24 lata	76	6	13	4	141
	25-34	80	6	7	7	184
	35-44	83	7	5	5	156
	45-54	70	6	21	3	166
	55-64	68	9	19	3	192
	65 lat i więcej	57	6	28	9	194
Miejsce zamieszkania	Wieś	65	8	21	6	401
	Miasto do 20 tys.	74	9	13	4	143
	20-100 tys.	72	4	15	8	196
	101-500 tys.	81	5	10	4	160
Wykształcenie	501 tys. i więcej mieszk.	80	5	13	2	133
	Podstawowe	53	9	30	8	271
	Zasadnicze zawodowe	72	7	14	7	265
	Średnie	80	6	10	3	345
Grupa społ.- zaw. pracujący	Wyższe	88	3	7	2	153
	Kadra kier., spec. z wyższym wyszt.	87	5	6	1	70
	Średni personel, technicy	81	5	8	6	38
	Pracownicy adm.-biurowi	84	3	8	5	67
	Pracownicy usług	74	11	10	4	76
	Robotnicy wykwalifikowani	75	5	12	8	126
	Robotnicy niewykwalifik.	71	7	21	2	64
	Rolnicy	57	11	25	7	53
Bierni zawodowo	Pracujący na własny rach.	83	4	13		36
	Renciści	62	9	21	8	75
	Emeryci	66	7	21	6	238
	Uczniowie i studenci	77	7	15	1	82
	Bezrobotni	61	7	15	17	58
Pracuje w:	Gospodynie domowe i inni	72	2	21	5	50
	inst. państw., publicznej	81	8	8	3	116
	spółce właścicieli prywatnych i państwa	87	5	7	2	89
	sekt. pryw. poza rolnict. prywatnym gosp. rolnym	80	6	10	4	240
Dochody na jedną osobę	62	9	23	6	52	
	Do 500 zł	63	10	22	5	184
	501-750	67	8	16	9	164
	751-1000	68	6	23	3	187
	1001-1500	74	5	18	4	152
Ocena własnych war. mater.	Powyżej 1500 zł	88	6	4	1	165
	Złe	65	3	22	9	165
	Średnie	67	9	18	6	427
Udział w prakt. religijnych	Dobre	79	6	11	3	441
	Kilka razy w tygodniu	43	10	37	9	50
	Raz w tygodniu	64	7	22	7	464
	1-2 razy w miesiącu	79	7	10	4	184
	Kilka razy w roku	82	6	8	3	243
Poglądy polityczne	W ogóle nie uczestniczy	84	2	9	5	92
	Lewica	84	2	12	2	172
	Centrum	79	10	8	3	324
	Prawica	64	5	26	4	324
	Trudno powiedzieć	63	7	17	13	213

Tabela 2

		Czy, Pana(i) zdaniem, wydarzenia przed Pałacem Prezydenckim - uniemożliwienie przeniesienia krzyża do kościoła św. Anny na początku sierpnia i pikietą tzw. obrońców krzyża, a z drugiej strony protesty i happeningi ich przeciwników to:			Liczba osób
		wyraz wolności i prawa do wyrażania swoich poglądów przez obywateli	oznaka anarchii podważającej ład i porządek prawny w państwie	Trudno powiedzieć	
		%	%	%	
Ogółem		22	61	17	1036
Płeć	Mężczyźni	22	63	16	494
	Kobiety	23	59	18	542
Wiek	18-24 lata	27	59	14	140
	25-34	29	59	12	182
	35-44	20	61	20	157
	45-54	26	58	16	169
	55-64	18	65	17	194
	65 lat i więcej	16	61	23	195
Miejsce zamieszkania	Wieś	21	57	22	403
	Miasto do 20 tys.	23	63	14	142
	20-100 tys.	19	65	16	197
	101-500 tys.	26	59	15	161
	501 tys. i więcej mieszk.	24	65	11	134
Wykształcenie	Podstawowe	18	55	27	271
	Zasadnicze zawodowe	20	61	19	268
	Średnie	27	63	10	344
	Wyższe	24	64	12	153
Grupa społ.-zaw. pracujący	Kadra kier., spec. z wyższym wyksz.	27	61	12	71
	Średni personel, technicy	24	58	18	40
	Pracownicy adm.-biurowi	25	69	7	68
	Pracownicy usług	21	62	17	75
	Robotnicy wykwalifikowani	21	61	18	126
	Robotnicy niewykwalifik.	15	67	18	64
	Rolnicy	29	54	17	55
	Pracujący na własny rach.	29	56	14	37
Bierni zawodowo	Renciści	25	52	23	75
	Emeryci	16	64	20	238
	Uczniowie i studenci	27	64	9	82
	Bezrobotni	18	55	27	57
	Gospodynie domowe i inni	34	50	16	50
Pracuje w:	inst. państw., publicznej	25	65	10	116
	spółce właścicieli prywatnych i państwa	21	65	13	89
	sekt. pryw. poza rolnict.	24	60	16	241
	prywatnym gosp. rolnym	26	59	16	54
Dochody na jedną osobę	Do 500 zł	30	57	14	184
	501-750	18	58	23	168
	751-1000	22	64	13	187
	1001-1500	24	63	13	151
	Powyżej 1500 zł	21	71	9	166
Ocena własnych war. mater.	Złe	20	56	24	165
	Średnie	22	58	20	429
	Dobre	23	66	11	442
Udział w prakt. religijnych	Kilka razy w tygodniu	24	46	31	48
	Raz w tygodniu	24	59	18	467
	1-2 razy w miesiącu	27	58	15	186
	Kilka razy w roku	16	68	16	243
	W ogóle nie uczestniczy	22	65	14	92
Poglądy polityczne	Lewica	21	70	9	172
	Centrum	20	66	14	326
	Prawica	29	55	17	322
	Trudno powiedzieć	16	55	29	216

Tabela 3

		Czy, Pana(i) zdaniem, tablica umieszczona na Pałacu Prezydenckim wystarczająco upamiętnia w tym miejscu prezydenta Lecha Kaczyńskiego i inne osoby, które zginęły w katastrofie smoleńskiej, czy też nie?			Liczba osób
		Wystarczająco	Niewystarczająco	Trudno powiedzieć	
		%	%	%	
Ogółem		70	23	7	1037
Płeć	Mężczyźni	71	21	7	495
	Kobiety	69	24	7	543
Wiek	18-24 lata	63	30	7	142
	25-34	73	20	7	182
	35-44	77	15	8	157
	45-54	70	26	5	169
	55-64	73	22	5	193
	65 lat i więcej	65	24	11	194
Miejsce zamieszkania	Wieś	67	24	9	403
	Miasto do 20 tys.	75	20	5	143
	20-100 tys.	75	21	4	196
	101-500 tys.	72	20	7	162
	501 tys. i więcej mieszk.	65	27	8	134
Wykształcenie	Podstawowe	62	24	14	271
	Zasadnicze zawodowe	80	17	3	267
	Średnie	68	26	5	347
	Wyższe	71	23	7	153
Grupa społ.-zaw. pracujący	Kadra kier., spec. z wyższym wyksz.	70	22	8	72
	Średni personel, technicy	57	25	18	40
	Pracownicy adm.-biurowi	72	23	4	68
	Pracownicy usług	74	22	4	75
	Robotnicy wykwalifikowani	79	15	7	126
	Robotnicy niewykwalifik.	81	10	9	64
	Rolnicy	71	23	6	55
	Pracujący na własny rach.	69	29	3	36
Bierni zawodowo	Renciści	62	29	9	75
	Emeryci	69	22	10	238
	Uczniowie i studenci	63	36	1	82
	Bezrobotni	64	26	10	58
	Gospodynie domowe i inni	74	22	4	50
Pracuje w:	inst. państw., publicznej	77	18	6	116
	spółce właścicieli prywatnych i państwa	79	15	6	89
	sekt. pryw. poza rolnict.	68	23	9	242
	prywatnym gosp. rolnym	69	27	5	53
Dochody na jedną osobę	Do 500 zł	64	29	7	184
	501-750	70	21	9	168
	751-1000	70	26	4	187
	1001-1500	73	20	6	151
	Powyżej 1500 zł	80	15	5	166
Ocena własnych war. mater.	Złe	63	24	13	165
	Średnie	68	25	7	429
	Dobre	75	20	5	444
Udział w prakt. religijnych	Kilka razy w tygodniu	44	47	9	49
	Raz w tygodniu	66	27	7	467
	1-2 razy w miesiącu	76	17	6	185
	Kilka razy w roku	75	19	6	244
	W ogóle nie uczestniczy	78	11	11	92
Poglądy polityczne	Lewica	78	21	1	172
	Centrum	76	17	7	325
	Prawica	65	31	5	324
	Trudno powiedzieć	64	20	17	216

Tabela 4

		Czy zgadza się Pan(i) z opinią, że w Polsce duża grupa ludzi czuje się niereprezentowana i lekceważona, władza za mało rozmawia z ludźmi na ważne tematy?			Liczba osób
		Tak %	Nie %	Trudno powiedzieć %	
Ogółem		69	16	15	1036
Płeć	Mężczyźni	71	17	12	493
	Kobiety	67	15	18	544
Wiek	18-24 lata	75	16	9	142
	25-34	71	15	14	184
	35-44	65	17	18	157
	45-54	75	16	10	166
	55-64	69	19	12	193
	65 lat i więcej	60	13	27	194
Miejsce zamieszkania	Wieś	69	11	20	401
	Miasto do 20 tys.	65	18	17	143
	20-100 tys.	70	14	16	197
	101-500 tys.	69	25	7	162
	501 tys. i więcej mieszk.	71	21	8	133
Wykształcenie	Podstawowe	62	11	28	271
	Zasadnicze zawodowe	74	13	14	265
	Średnie	72	18	10	348
	Wyższe	65	27	8	153
Grupa społ.-zaw. pracujący	Kadra kier., spec. z wyższym wyksz.	63	30	7	71
	Średni personel, technicy	79	13	8	40
	Pracownicy adm.-biurowi	69	21	10	68
	Pracownicy usług	77	10	13	76
	Robotnicy wykwalifikowani	64	13	23	126
	Robotnicy niewykwalifik.	67	12	21	64
	Rolnicy	80	5	14	53
Pracujący na własny rach.	71	24	6	36	
Bierni zawodowo	Renciści	62	17	21	75
	Emeryci	66	18	17	238
	Uczniowie i studenci	77	16	7	82
	Bezrobotni	69	7	24	58
	Gospodynie domowe i inni	69	19	12	50
Pracuje w:	inst. państw., publicznej	70	21	9	117
	spółce właścicieli prywatnych i państwa	69	20	12	89
	sekt. pryw. poza rolnict.	72	15	13	242
	prywatnym gosp. rolnym	79	7	14	52
Dochody na jedną osobę	Do 500 zł	76	10	14	184
	501-750	73	11	16	165
	751-1000	77	12	11	187
	1001-1500	75	14	11	152
	Powyżej 1500 zł	54	37	10	166
Ocena własnych war. mater.	Złe	67	13	20	165
	Średnie	69	12	19	429
	Dobre	69	21	10	443
Udział w prakt. religijnych	Kilka razy w tygodniu	69	10	21	50
	Raz w tygodniu	75	11	14	466
	1-2 razy w miesiącu	69	16	15	184
	Kilka razy w roku	59	24	17	244
	W ogóle nie uczestniczy	63	22	15	92
Poglądy polityczne	Lewica	67	23	9	172
	Centrum	71	20	9	325
	Prawica	74	14	11	325
	Trudno powiedzieć	57	7	36	214

Tabela 5

		Czy zgadza się Pan(i) z opinią, że obrońcy krzyża protestują, bo boją się zatarcia pamięci o prezydencie Lechu Kaczyńskim?			Liczba osób
		Tak	Nie	Trudno powiedzieć	
		%	%	%	
Ogółem		46	40	15	1037
Płeć	Mężczyźni	45	43	12	494
	Kobiety	47	37	17	543
Wiek	18-24 lata	50	33	17	142
	25-34	52	36	12	184
	35-44	39	47	15	155
	45-54	47	41	12	168
	55-64	50	40	10	194
	65 lat i więcej	38	40	22	194
Miejsce zamieszkania	Wieś	50	32	18	404
	Miasto do 20 tys.	49	38	13	142
	20-100 tys.	43	41	17	196
	101-500 tys.	46	42	12	162
	501 tys. i więcej mieszk.	37	58	5	133
Wykształcenie	Podstawowe	47	27	26	271
	Zasadnicze zawodowe	49	37	13	268
	Średnie	41	48	10	346
	Wyższe	49	45	6	153
Grupa społ.-zaw. pracujący	Kadra kier., spec. z wyższym wyksz.	44	49	7	71
	Średni personel, technicy	50	42	8	38
	Pracownicy adm.-biurowi	34	49	17	68
	Pracownicy usług	42	48	10	76
	Robotnicy wykwalifikowani	46	39	16	126
	Robotnicy niewykwalifik.	47	26	27	64
	Rolnicy	56	30	14	55
	Pracujący na własny rach.	60	35	5	37
Bierni zawodowo	Renciści	49	37	14	75
	Emeryci	42	41	16	238
	Uczniowie i studenci	54	36	10	82
	Bezrobotni	41	34	25	57
	Gospodynie domowe i inni	49	39	12	50
Pracuje w:	inst. państw., publicznej	45	46	9	117
	spółce właścicieli prywatnych i państwa	45	40	15	89
	sekt. pryw. poza rolnict.	44	42	14	241
	prywatnym gosp. rolnym	54	27	19	54
Dochody na jedną osobę	Do 500 zł	56	30	14	184
	501-750	48	37	14	166
	751-1000	46	37	16	187
	1001-1500	45	39	16	151
	Powyżej 1500 zł	38	55	8	166
Ocena własnych war. mater.	Złe	44	41	16	165
	Średnie	46	35	19	428
	Dobre	46	44	10	444
Udział w prakt. religijnych	Kilka razy w tygodniu	54	21	25	50
	Raz w tygodniu	53	33	14	466
	1-2 razy w miesiącu	47	38	14	185
	Kilka razy w roku	37	49	14	244
	W ogóle nie uczestniczy	27	60	13	92
Poglądy polityczne	Lewica	42	49	8	172
	Centrum	47	43	10	325
	Prawica	51	40	9	325
	Trudno powiedzieć	41	25	35	215

Tabela 6

		Czy zgadza się Pan(i) z opinią, że walka o krzyż jest tylko pretekstem do walki politycznej z PO inspirowanej przez PiS?			Liczba osób
		Tak	Nie	Trudno powiedzieć	
		%	%	%	
Ogółem		62	21	17	1035
Płeć	Mężczyźni	65	21	14	495
	Kobiety	59	21	19	540
Wiek	18-24 lata	51	32	16	142
	25-34	60	23	17	184
	35-44	61	17	22	155
	45-54	63	20	16	168
	55-64	71	17	12	193
	65 lat i więcej	63	19	18	193
Miejsce zamieszkania	Wieś	55	23	22	403
	Miasto do 20 tys.	68	14	18	142
	20-100 tys.	61	22	17	197
	101-500 tys.	70	20	9	161
	501 tys. i więcej mieszk.	68	25	7	132
Wykształcenie	Podstawowe	50	21	29	270
	Zasadnicze zawodowe	67	19	14	267
	Średnie	64	22	13	346
	Wyższe	69	23	8	153
Grupa społ.-zaw. pracujący	Kadra kier., spec. z wyższym wyksz.	66	23	10	71
	Średni personel, technicy	63	23	15	38
	Pracownicy adm.-biurowi	71	17	12	68
	Pracownicy usług	57	28	16	76
	Robotnicy wykwalifikowani	67	13	21	126
	Robotnicy niewykwalifik.	64	14	23	64
	Rolnicy	57	25	18	55
	Pracujący na własny rach.	60	28	12	36
Bierni zawodowo	Renciści	58	25	17	75
	Emeryci	64	20	16	237
	Uczniowie i studenci	58	29	13	82
	Bezrobotni	53	19	27	57
	Gospodynie domowe i inni	61	24	15	50
Pracuje w:	inst. państw., publicznej	67	19	14	117
	spółce właścicieli prywatnych i państwa	70	16	14	89
	sekt. pryw. poza rolnict.	59	24	17	240
	prywatnym gosp. rolnym	54	25	20	53
Dochody na jedną osobę	Do 500 zł	56	24	20	184
	501-750	58	21	21	167
	751-1000	58	28	14	186
	1001-1500	67	20	13	151
	Powyżej 1500 zł	80	11	9	164
Ocena własnych war. mater.	Złe	55	21	24	164
	Średnie	59	21	20	427
	Dobre	67	21	11	444
Udział w prakt. religijnych	Kilka razy w tygodniu	40	34	26	49
	Raz w tygodniu	58	23	19	466
	1-2 razy w miesiącu	59	25	16	184
	Kilka razy w roku	72	15	13	244
	W ogóle nie uczestniczy	77	12	11	92
Poglądy polityczne	Lewica	82	14	5	172
	Centrum	68	17	15	325
	Prawica	54	34	11	324
	Trudno powiedzieć	49	15	37	214